

Britanya Referandumu Sonrası AB'nin Ekonomik Görünümü

AB'nin ikinci büyük ekonomisi Britanya'da gerçekleşen referandumdan, beklentilerin aksine AB'den ayrılma kararının çıkması gerek ülkede gerekse AB'de siyasi ve ekonomik deprem etkisi yarattı. Bu olağandışı gelişmenin kısa dönemdeki etkileriyle birlikte, orta ve uzun dönemde etkilerinin de olması bekleniyor. Bu etkiler tartışılırken Avrupa Komisyonu da AB'nin Britanya referandumundan hemen sonra AB'nin ekonomik görünümü ve geleceğe ilişkin beklentileri değerlendiren bir rapor yayımladı¹. Komisyon raporunda referandumun yarattığı belirsizliğin ekonomik görünümde etkili olduğunu ortaya koyuluyor.

Bilindiği üzere, ekonomik belirsizlik, tüketiciler, yatırımcılar ve politikacılar gibi ekonomik aktörlerin gelecekteki ekonomik gelişmelere ilişkin net tahminlerde bulunamamaları anlamına geliyor. Mevcut durumda AB'nin ekonomik görünümü, en başta Britanya referandumunun yarattığı belirsizlik ortamından dolayı olumsuz etkilenmekte. Britanya'nın AB'den çıkışından sonraki olası etkiler belirsizliğin yarattığı şokun boyutlarını ve süresini de ortaya koyacak.

Britanya referandumunu ilk aşamada finans piyasalarının ve döviz kurlarının aşırı derecede dalgalanmasına yol açarken belirsizlik ortamını da şiddetlendirdi. Bu olumsuz gelişmelerin yanı sıra Britanya'nın AB'den çıkış görüşmelerinin uzun sürmesinin beklenmesi de AB'nin ekonomik toparlanmasına ters yönde etki edecek faktörler olarak görülüyor. Britanya'nın AB'den çıkışından sonra ülkenin AB ile ticari ilişkileri, malların hizmetlerin ve işgücünün dolaşımı gibi temel politikalar ve bunlara ilişkin izlenecek yol ve alınacak önlemler netleştirilmeden AB içinde bir dengenin sağlanması pek olası görünmüyor. Zaman içinde belirsizliğin azalmasını beklenmesine karşın Britanya ile AB üye ülkeleri arasındaki ekonomik ve siyasi ilişkilerdeki değişimin orta ve uzun vadede ekonomik görünüme uzun süreli etki edeceği tahmin ediliyor. Bu koşullar altında, Britanya'nın yarattığı belirsizliğin derinlik ve süresi de ortaya koyulacak çözüm yöntemlerine ve kaydedilecek ilerlemeye bağlı olarak değişim gösterecek.

İki Senaryolu Değerlendirme

Avrupa Komisyonu İngiltere referandumunun kısa vadeli etkilerine ilişkin ve etkinin derecesine göre 2 alternatif senaryo ortaya koyuyor. Referandumun ortaya çıkardığı belirsizliğin yaratacağı etkinin hafif olacağı varsayımına ilişkin ilk senaryoya göre ekonomik büyümenin sadece kısa bir dönem için olumsuz etkilenmesi öngörülüyor. İkinci senaryoda ise referandumun yarattığı belirsizliğin daha kuvvetli ve uzun süreli etkisinin olacağı tahmin ediliyor. Bu ikinci durumda risk primleri ve finansman maliyetleri artarken hane halkının ihtiyati tasarruflarını artırmaya yönlendiriyor.

Her iki senaryoda da sterlinin avro karşısında yüzde 15 oranında değer kaybedeceği varsayılıyor. Sterlinin değer kaybı Britanya'nın ihracat artışı desteklerken ithalat fiyatlarının artmasına ve kullanılabilir gelirden azalışa yol açıyor. Diğer üye ülkelerin ise sterlinin değer kaybindan ve düşük talepten doğrudan etkilenmeleri ve ihracatlarının azalması söz konusu. Belirsizliğin AB üye ülkelerinin aynı zamanda yatırımları ve tüketimini de azaltması olasılığı mevcut. Ancak bu etkinin Britanya'dakinden daha az olması bekleniyor. Bu 2 senaryo da henüz Britanya ile AB arasında gelecekte herhangi bir ticaret veya göç ilişkisi anlaşmayı ya da Britanya'nın AB bütçesinden çıkmasını içermiyor. Zira bunların Avrupa Komisyonunun ekonomik tahmin döneminde sonra gerçekleşeceği öngörülüyor.

Bu senaryolar ışığında artan belirsizlik ortamının 2016 ve 2017'de hem Britanya, hem de AB'nin ekonomik büyümesine ilişkin görünümünü zayıflatacağı tahmin ediliyor. Geçtiğimiz döneme baktığımızda AB ekonomisi Avrupa Komisyonunun bahar dönemi ekonomik tahminleri paralelinde gelişim gösterdi. Ekonomik büyüme sınırlı düzeyde gerçekleşti ve hemen hemen iç faktörlerin itici gücüyle gelişti. İç tüketim, petrol fiyatları, elverişli para politikaları ve istihdamda artışın etkisiyle yatırımlar bir miktar artış gösterdi. Ticaret ise büyüme önemli bir faktör oldu. Britanya referandumundan önce GSYİH büyümesinin Avro Alanı'nda 2016 ve 2017'de yüzde 1,7'ye ulaşması bek-

leniyordu. Ancak Britanya'daki oylama sonucunun AB'den ayrılma yönünde çıkmasının özel tüketimi ve yatırımları yavaşlatacağı ve dış ticarete de olumsuz yönde etki edeceği tahmin ediliyor. Avro Alanı'nda büyümenin 2016'da yüzde 1,5-1,6 arasında olmak üzere orta düzeyde gerçekleşeceği ve 2017'de yüzde 1,3-1,5 aralığında olmak üzere biraz daha düşük seviyede olacağı tahmin ediliyor. Referandum sonucunun enflasyona etkisinin ise hem Avro Alanı'nda (yüzde eksi 0,25-0 puan) ve hem Britanya'da (yüzde 0,75 -1 puan artış) 2017'de görülmesi bekleniyor.

Britanya halkının AB'den ayrılma yönündeki kararı ekonomik görünüme ilişkin riskleri artırarak olağanüstü belirsiz bir duruma yöneltti. Britanya'nın çıkışından sonra yeni dengeye ilişkin yeterli bilgi henüz elde olmamakla birlikte, belirsizlik ortamının yaratması muhtemel olumsuz etkilerinin sebep olduğu riskler etki açısından önceden var olan iç ve dış risklerin sıralamasında en üstte yerleşti.

AB dışındaki ekonomik görünüm de zayıf seyrederken, Britanya'nın yarattığı belirsizliğin, dünya piyasalarında "güvenli liman" arayışı içindeki sermayenin daha güvenli olarak görülen ABD, İsviçre ve Japonya gibi ülkelerin döviz kurlarına doğru kaymasına yol açması söz konusu.

Britanya referandumunun olumsuz etkileri referandumdan kısa süre önce görülmeye başlandı. Piyasa oyuncularının büyük bir bölümünün Britanya'nın AB'de kalması yönünde oy kullanacağı varsayımında bulunmalarına karşın sonucun aksi yönde çıkması piyasaların çalkalanmasına yol açtı. Sermayenin güvenli limanlara gitmesi sonucu risk primleri artarak menkul kıymet getirilerinin de düşmesine yol açtı. Bundan AB'nin en güçlü ekonomisi olan Almanya menkul piyasası da nasibini aldı. Avrupa Merkez Bankası söz konusu dalgalanmalara karşı menkul kıymet alım programı uygulamaları ile dalgalanmanın çok ileri boyutlara gitmesini önlenmiş olmakla birlikte, orta vadede Brexit'in piyasa güveni üzerinde olumsuz etkisinin sürmesi bekleniyor.

Bankacılık sektöründe ise düşük kârlılık, düşük faiz oranları, düşük ekonomik büyüme ortamı gibi mevcut olumsuz koşullara bir de Britanya referandumunun eklenmesi ile

bazı üye ülkelerde bankaların bilançolarını, sermaye artışı ya da geri dönmeyen kredilerin oranını azaltmak suretiyle iyileştirmeleri güç hale gelebilecek. Banka kredilerinin hacminde de azalma bekleniyor.

Avro Alanı'nda ekonomik görünüm 2016 ilk çeyrekte ılımlı bir büyüme sergilemekte iken Britanya referandumunun, hem Britanya ekonomisine hem de AB ekonomisine birçok kanaldan olumsuz etkisinin olması öngörülüyor. Özel tüketimin, yatırımların ve dış ticaretin yavaşlayacağı tahmin ediliyor.

İşgücü piyasalarına baktığımızda 2016'nın ilk çeyreğinde AB ve Avro Alanı'nda istihdam artışı sağlanmaktaydı. Bazı üye ülkelerde işgücü piyasasına yönelik yapısal reformlar gerçekleştirilmekteydi. İşsizlik Avro Alanı'nda Mayıs 2016'da yüzde 10,1 ile 2011'den beri en düşük seviyesine inmişti. Ancak Britanya referandumunun işgücü piyasalarının toparlanmasına da olumsuz yansımaları bekleniyor.

Enflasyon ise 2016 ilk çeyrekte düşük seviyede seyretti. Britanya referandumundan önce 2016 yılı için Avro Alanı enflasyon oranının düşük de olsa yükselme eğiliminde olması bekleniyordu. Ancak Britanya'nın yarattığı belirsizliğin enflasyon artışında etkisinin fazla olması öngörülmezken bunun ancak hafif bir şekilde 2017'de görülmesi bekleniyor.

Sonuç itibarıyla Britanya referandumunun yarattığı belirsizlik ortamı devam ettiği sürece ekonomiye maliyetinin de artmasından endişe ediliyor. Bu belirsizlik ortamının giderilmesi ve gerek AB, gerekse Britanya ekonomisinin zayıflamalarının önlenmesi amacıyla Britanya'nın Lizbon Antlaşması'nın 50'inci maddesi uyarınca öncelikle Birlik'ten ayrılma kararını en kısa sürede AB'ye bildirmesi ve daha sonra da AB ile ilişkilerini ne şekilde sürdüreceğine ilişkin görüşmelere başlaması son derece önemli.

Avro Alanı ve AB'de ekonomik krizden bu yana son iki yıldır kaydedilen toparlanma eğiliminin Britanya referandumunun sonucu ile riske atılmaması için gerek Britanya'nın gerek AB'nin dikkatli ve planlı bir şekilde hareket etmeleri gerekiyor. ■